

ประเพณีแห่ครัวทาน



ประเพณีแห่ครัวทานเป็นประเพณีแห่งการร่วมมือร่วมใจของชาวบ้านที่จะช่วยกันจัดหาข้าวของเครื่องใช้ถวายเป็นจุฬามณีถวายทอดถวายแด่พระสงฆ์ในวันเทศกาลงานสำคัญ เช่น ประเพณีทานสลากภัต งานปอยฉลองโบสถ์ วิหาร ศาลา หรือถาวรวัตถุสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ

รูปแบบของ “ครัวทาน” ที่ชาวบ้านจัดทำนำไปถวายวัดนั้น มีการคิดการสร้างตามแต่พี่น้องชาวบ้านจะเห็นพ้องต้องกัน บ้างก็จำลองเป็นรูปโบราณสถานศักดิ์สิทธิ์ในที่ถือนั้น ๆ บ้างก็ประดิษฐ์คิดแต่งเป็นรูปสัตว์ต่าง ๆ ตามนิทานพื้นบ้าน ชาดก นิยายปรัมปราเช่น ไก่ หงส์ ช้าง ม้า เป็นต้น และบ้างก็เอาข้าวของเครื่องใช้ โต๊ะ เก้าอี้ ช้อน ชาม งานจักสาน สารพัดสิ่งของที่เห็นจำเป็นต่อวัดมามัดติดกันเป็นข้อขึ้น เป็นบังสุรย์สวยงาม เมื่อวัดใดวัดหนึ่ง หรือหมู่บ้านใดตกลงกันว่าจะมีงานปอยเฉลิมฉลอง ก็จะต้องบอกบุญกันโดยนำข้าวตอกดอกไม้ รูปเทียน มาแจ้งยังผู้นำหมู่บ้าน เจ้าอาวาสที่มีการสมโภชมาติดต่อไปมาหาสู่กันแต่เนิ่น ๆ เพื่อจะได้มีเวลาเตรียมการ ผู้นำก็จะมาประชุมปรึกษาชาวบ้าน ร่วมเสนอความคิดเห็นว่าจะทำครัวทานอะไรไปร่วมถวายในงานปอย พอตกลงได้ก็เริ่มจัดทำโดยมี “สล่าเค้า” ช่างผู้เป็นต้นคิดต่าง ๆ วางรูปแบบของครัวทานนั้น ใครมีความถนัดชิ้นเชิงช่างด้านใด ไม่ว่าจะเป็นไม้ งานกระดาษ ก็ร่วมไม้ร่วมมือตกแต่งไปตามต้นคิดของสล่าเค้าที่ตกลงกันได้ ที่ขาดไม่ได้ในขบวนแห่ครัวทานคือ ขบวนดนตรี เสียงเพลง การฟ้อนรำ แต่ละสิ่ง อย่างก่อนถึงวันแห่ก็จะมีการชักซ้อมฝึกปรือกัน หนุ่มสาวจะมีโอกาสได้ใกล้ชิดพบปะพูดคุยกันระหว่างการฝึกฟ้อนเล็บ ฟ้อนเมือง พร้อมกับการเกี้ยวกรำฝีมือในเสียงเพลง เสียงดนตรี



เมื่อถึงวันงานก็จะดี “กลองปูลา” ส่งสัญญาณนัดแนะให้เคลื่อนขบวนไปยังวัดที่จัดงานปอยนั้น ๆ โดยการเดินเท้าแห่ครัวทานไป ขบวนครัวทานจะถือตุงนำหน้า ตามด้วยพานดอกไม้ รูปเทียน เครื่องสักการบูชา จากนั้นก็ต่อด้วยขบวนฟ้อนรำ ดนตรี การละเล่น ตามด้วยศรัทธาชาวบ้านทั้งคนแก่เฒ่า คนสาวหนุ่ม และเครื่องครัวทานที่ตกแต่งเป็นรูปร่างสวยงาม และมีहारฟ้อนดาบ ฟ้อนเจิง กลองซึงมอง กลองมองเซิง เป็นที่ครึกครื้นสนุกสนาน ในขณะที่ขบวนครัวทานแห่เข้าวัด โฆษกก็จะพรรณาบรรยายความหมายของครัวทานต่าง ๆ บ้างก็ขับ “อ่าครัวทาน” ซึ่งแต่งเป็นคำร่ำหรือคำว จับเป็นท่วงทำนองเสนาะเป็นบทเพลงพื้นบ้านประกอบประเพณีครัวทาน งานบุญซึ่งเชื่อมโยงน้ำจิตน้ำใจของชาวบ้านที่มีต่อวัด ต่อชุมชนของกันและกัน

แหล่งที่มา

มงคล เปลี่ยนบางช้าง.2548. บทร้องเล่นและเพลงพื้นบ้านภาคเหนือและบทร้อยราตรี. กรุงเทพฯ :

สำนักพิมพ์แม็ค. หน้า6 1-63.